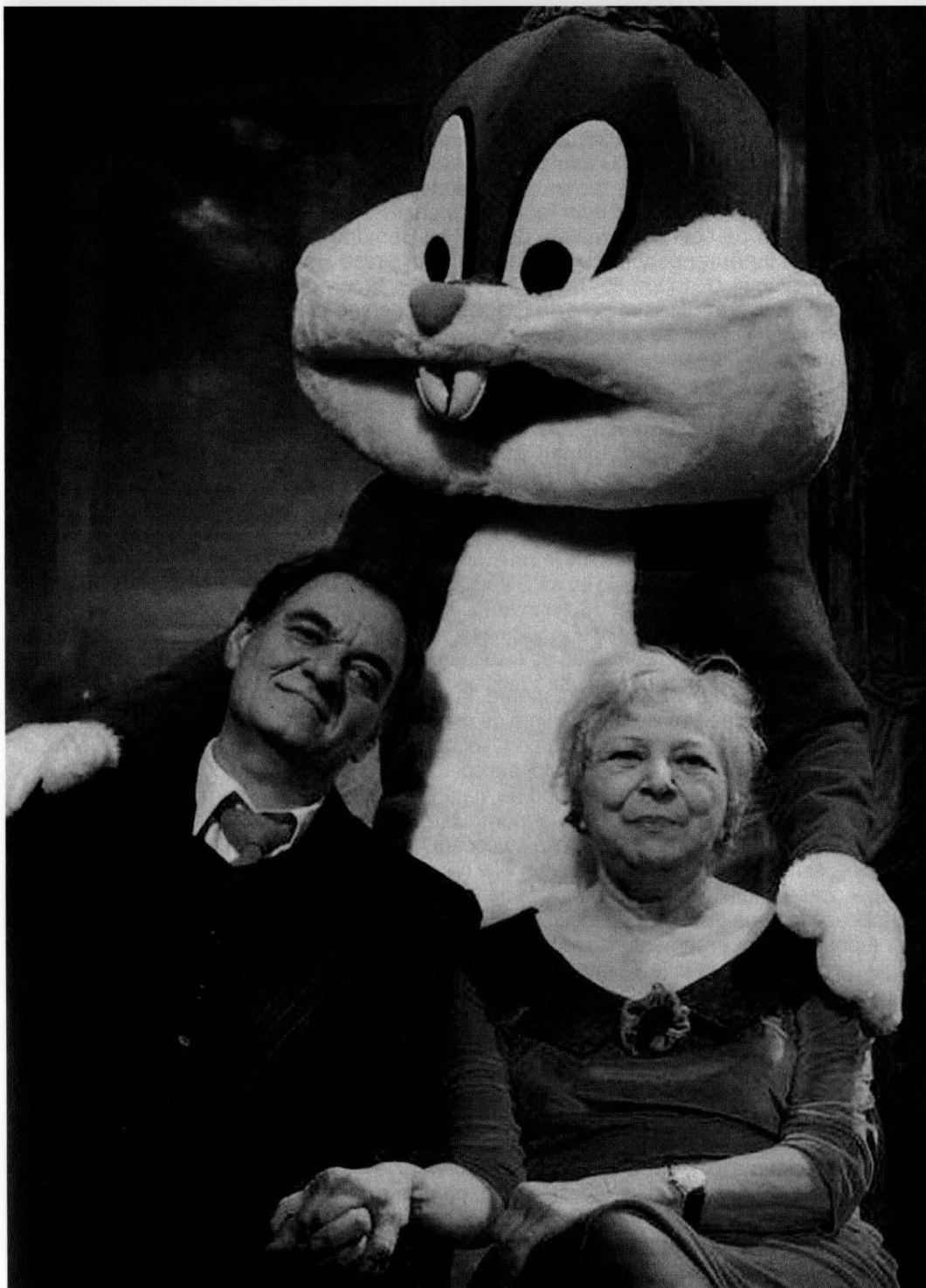

Pe aripile instinctului

Interesul privind dramaturgia lui Katalin Thuróczy mi-a fost stârnit după ce am văzut „joi megaJoi” în montarea lui Radu Afrim la Odeon. Delicatețea și forța trăirii acestei scriitoare m-au cucerit. Dacă ar fi să povestesc **Cutia Pandorei**, ca pe o poveste aflată de altundeva, probabil că nu ar prezenta niciun interes. Cutia Pandorei a fost deschisă dintru început și răul se multiplică de atunci mai repede decât binele. Ceea ce reușește să facă autoarea din personajul feminin mefistofelic, este să-l umanizeze. Și asta preia și regizorul. Nu se marșează pe împoșcarea cu sânge, pe scene violente sau pe un tipar de personaj dur. **Hilda** și **Bandi** se păruiesc, desigur, dar cu tigiia, cu palmele, cu ce apucă. Începutul spectacolului pare chiar derutant, desprins parca dintr-un desen animat. Bandi vine noaptea pe furiiș la mătușa lui bătrână, Hilda, costumat în Bugs Bunny uriaș. Este chiar comic. Nu-ți dai seama ce poate să urmeze. Abia după ce Hilda reușește să-i dea masca jos, lucrurile se limpezesc. Amândoi caută o comoară: averea familiei preschimbată de tatăl Hildei în aur și diamante. Înainte de a muri, bătrânul a scris secretul ascunzătorii pe o bucată de hârtie pe care a rupt-o în două: una i-a dat-o Hildei, iar pe cealaltă fratelui ei. Aceste petice de hârtie au creat mereu o dispută între cei doi frați. Înainte de a muri, fratele Hildei i-a dat jumătatea de secret fiului său, Bandi, care speră că într-o zi va găsi și cealaltă jumătate în una dintre vizitele făcute pe furiiș la mătușa Hilda. Același lucru l-a făcut și Hilda, răscolind casa fratelui ei, în lipsa lui. Decorul emană o atmosferă caldă, intimă și este bine personalizat: o cameră la demisol cu două uși, una către baie și alta la ieșire, cu pivniță la subsol, mobilier vechi, sărăcăcios și o fereastră prin care intră crengile unui păr. Este acordată o mare grijă detaliilor: obiectele din raft (radioul, perele), focul din cămin, valizele, brațul de lemn, toporul, etc. Hilda trăiește cu fantoma ultimului ei iubit, Aurel. Misterul creat de apariția acestui personaj, uneori vizibilă, alteori nu, accentuează momentele dramatice. Tocmai acest personaj care nu apare în textul scriitoarei, decât în monologul Hildei, determină o altă turnură a poveștii, fără să se îndepărteze în esență de la mesajul autoarei. Fundalul sonor este folosit cu economie, dar exact cât trebuie. Este primul spectacol la care Eugen Făt aduce în prim-plan actorul, fără a mai uza de alte ligamente teatrale. Nici nu se putea altfel într-o piesă ancorată strict în destinul doar a două personaje și unde al treilea personaj este contrapunct scenic. Lucrul pe construcția de caracter, pe exteriorizarea trăirilor, pe emoție, este în același timp un arhetip regizoral, dar și o însușire independentă a actorului. Cu cât actorul își însușește mai bine manuscrisul regizorului, cu atât mai bine personajul lui va prinde viață autentică. Dacă și manuscrisul e bun și complet. Se pare că în acest spectacol manuscrisul a avut în spate o analiză amănunțită a psihologiei personajelor. Astfel că s-au trasat acele linii definitorii a unor reacții determinate de un anumit tip de comportament. Hilda este tipul de femeie bătrână înrăită de viață și care, deși are muștrări de conștiință pentru fapta ei, nu se dă în lături în a mai repeta greșeala. De altfel, ispășirea faptei nu i se pare o datorie a ei, cât mai degrabă o așteptare a sfârșitului, a morții. Hilda e o femeie plină de viață, ce încă iubește viața, oricât de puțin sens ar mai vedea acum în ea: „minte cel care spune că e bine să îmbătrânești! Eu nici într-un caz, eu nu mă bucur”. Ea bea palincă la fel ca un bărbat și cu toate astea feminitatea ei nu este alterată; ea încă mai vrea să atragă privirile bărbaților, fie ele și ale iubitului dus de pe lumea aceasta. Ceea ce este interesant cu acest personaj feminin este metamorfoza lui: când pare o bătrână pipernicită și fără nicio vlagă, când pare o bătrână vigoasă ce încă mai păstrează ceva din senzualitatea și frumusețea trecută. Bandi se află în cealaltă extremă, a bărbaților fără personalitate, șterși. El este un tânăr cuminte, complexat, fricos, cu accese de nervozitate, stupid în încercările lui de a câștiga teren în tabăra mătușii. Sensibilitatea lui pare mai degrabă bolnăvicioasă, vădind unui psihic labil. Atât Cosmin Panaite cât și Ioana Citta Baci respectă cu strictețe acest crochiu, însă nu întotdeauna seva autentică a vieții pătrunde în jocul lor. De multe ori, relaționarea lor este în contratimp, nu este energizată suficient de starea potrivită momentului. De aceea, uneori încheștarea dintre cei doi este inegală, iar efectul ei este mai degrabă comic, decât tensionant. Dincolo de aceste

Petrică PĂPUȘĂ și Ioana Citta BACIU

neajunsuri, personajele lor sunt credibile și au suficientă substanță pentru a transmite emoție în spectator. Petrică Păpușă, în aparițiile lui intermitente, reușește să fie o prezență impunătoare și surprinzătoare. Cu mijloace puține, concentrate mai mult pe expresivitate și mai puțin pe cuvânt, replicile lui fiind puține, rolul lui devine un tur de forță actoricească. Atât de bine și-a creat personajul, încât nu poți să nu vezi în el imaginea unui bărbat cuceitor, stăpân pe sine, care-ți dă senzația că pe chipul lui se suprapun trăsăturile, fermitatea și duritatea blândă a lui Clark Gable din *Pe aripile vântului*. Costumele sunt în spiritul personajelor fără îndoială, dar aș remarca rochia roșie fără de care povestea vieții Hildei nu ar fi fost crezută. Finalul piesei este foarte bine găsit și imprevizibil. Când, în sfârșit!, Hilda se hotărăște și îi dă cealaltă jumătate de bilet lui Bandi, inima ei nu mai rezistă și moare. Misterul morții lui Aurel este dezlegat prin dialogul dintre Hilda și fantoma lui: „Și tu, ca o doamnă, m-ai lovit cu toporul!” Dragostea dintre ei însă nu a murit: Aurel o ia protector lângă el pe pat și, într-un ultim gest de dragoste, îi închide ochii. O poveste bine încheată și captivantă, într-un spectacol bun, despre pasiune, ură, egoism, trădare, răzbunare, crimă, dar și dragoste, cu suspans și ceva umor, este *Cutia Pandorei* de la Galați.

Teatrul Dramatic „Fani Tardini“ Galați – Cutia Pandorei de Katalin Thuróczy, traducere Anamaria Pop. Regia: Eugen Făt; scenografia: Gabriela Bondărescu Catargiu; regia tehnică: George Breabăn. Cu: Ioana Citta Baci (Hilda), Cosmin Panaite (Bandi), Petrică Păpușă (Aurel). Data premierei: 12 februarie 2010.

Mircea MORARIU

Cum vă place

Cum vă place de William Shakespeare, în regia Ancăi Bradu la Teatrul „Tomcsa Sándor“ din Odorheiul Secuiesc, mi se pare înainte de orice un spectacol de un simbolism aparte și de o sobrietate elevată – și asta în pofida bogăției de imagini, a risipei de inventivitate venită din partea regizoarei și din cea a principalilor săi colaboratori. Montarea se constituie într-un exercițiu stilistic inteligent și inventiv, mustind de viață și de culoare, de o surprinzătoare siguranță și coerență a scriiturii. Spectacolul se mai individualizează printr-un discurs regizoral consecvent, care începe ca un arpeggiu și se dezvoltă cu fiecare nouă secvență, dobândind amploarea unei simfonii – simfonia elogiului vieții, a naturii și a naturalului. Anca Bradu ne poartă la o demonstrație – aceea a felului în care nefericirea de început a personajelor shakespeareiene se metamorfozează în bună dispoziție, în jocuri senine, glume și infuzii solare – fără a cădea nicio clipă în demonstrativism. Fragmentarismul a fost pe deplin evitat, *montajul* se zămislește din scene ample „scrise“, cu atenție la caligrafie, dar evitându-se și eliminându-se calofilia, gratuitatea, imaginea de dragul imaginii. Scenele respective sunt armonios sudate între ele, forma nu mai e o obsesie de natură să creeze constrângeri, așa cum i se mai întâmplă câteodată regizoarei. Forma nu e tiranică, nu subminează conținutul, ci i se suprapune, relevând substanța, comentând-o și completând-o cu analogii și stări sugestive. Momentele esențiale sunt marcate prin sonorizări (muzica de scenă este semnată de Horváth Károly) și iluminări adecvate, imaginile sunt frumoase, mereu și mereu irump altele pe care le admiri, dar – ce e foarte important – ele nu sunt statice, nu copleșesc viața spectacolului, nu îi anulează dinamica, nu reprezintă scop în sine. Organizarea lor riguroasă de către regizoare este evidentă, dar e, deopotrivă, organică. Are palpitate, are sevă, are poezie. Acestea fiind, pe cale de consecință, atuurile montării.

Nu i-a fost deloc simplu Ancăi Bradu să facă din spectacolul ei cu celebra piesă shakespeareiană un succes. Dificultățile pe care le-a avut de surmontat regizoarea nu vin doar dinspre text, ci din locul puțin prietenos unde urma să fie înscenat acesta. Teatrul „Tomcsa Sándor“, unde ajung pentru a doua oară de când ființează el, își desfășoară activitatea în sala de spectacole a Casei de Cultură din municipiu. O sală construită cu zeci de ani în urmă, pe care Teatrul nu o poate